

Неофита и известни кръгове, въ смисъл на удовлетворение и отстъпки, турени въ изпълнение. Неофитъ имаше качествата да бжде добъръ църковенъ пастиръ, ако и грѣкъ родомъ, и можеше да оправдае пословицата за дявола, че не е толкова черъ, както го испиватъ. Но и той имаше своя *зълъ гений* въ лицето на секретаря си, Костаки Мегавули, тоже цариградски грѣкъ, който му бѣше станжалъ и своякъ — зетъ,¹⁾ отъ когото се влияеше и водѣше, както е казано, за носа. Въ всѣки случай, протосингелъ Иларионъ Ст. Михайловски скоро щѣше да бжде ржкоположенъ за епископъ отъ Неофита, ако не бѣ избухналъ владишкия въпросъ на 1856, частно повдигнатъ въ Търново, съ гонението на Неофита, — въпросъ, който по-сетнѣ се слѣ въ общия църковно-народенъ въпросъ, и така да паднатъ всичкитѣ други частни комбинации отъ тая категория въ Търново.

Всѣко историческо събитие има своитѣ прѣдтечи. Църковната ни борба, която избликна у насъ слѣдъ парижкия трактатъ на 1856 г. не бѣше лишена отъ такивато естественни прѣдшества. Началото на тая борба смѣло може да се тури отъ днитѣ на Палсия и Софрония, първия съ неговата ржкописна българска история и втория съ неговото, Софрониево на български язикъ — Евангелие, — казано по-опредѣлительно, отъ края на минълия и началото на настоящия вѣкъ. Църковно-народната борба има историята си и тя ще бжде описана съ врѣме и допълнена. Моя расказъ тукъ ще бжде, като на съврѣмененъ дѣецъ и очевидецъ, само за владишката борба въ Търново отъ 1856, която има и тя историята си, съ прелиминаритѣ ѝ отъ всички категории и интереси, морални и материални, егонистически и патротиически, частни и общи, които съвмѣстно играж на сцената.

протосингелъ на Неофита въ Търново по необходимостъ нему се падж тежката за него обязанность да приведе подъ клетва привлѣченитѣ на изслѣдванне търновски граждани прѣдъ правителственната комиссия, подъ прѣдсѣдателството на Видинския валия, Моамерь-паша, като подсѣдими, виновни, размирници и противници на Неофита (Бълг. Сбирка, 1896 г. кн. II. „Исторически работи,“ стр. 108—109).

¹⁾ Неофитъ, както сж правили всичкитѣ грѣцки владци въ България, довелъ бѣше отъ Цариградъ цѣлото семейство на сестра си, за една отъ дщеритѣ, на които се ожени поменатия му секретаръ, К. Мегавули. Вѣнчаванието имъ станж въ сжщия день и въ сжщата църква на Арбанаси, когато се ржкоположи Иларионъ за *агиосъ-Ловчу*. Говорѣше се още тогива — и то е твърдѣ вѣрно — че подучевата сума отъ ржкоположението на Илариона послужила за зестра на уженената владикова племянница.